

„Burza” zaczęła się
na Wołyniu

Na terenie Wołynia przed II wojną światową zamieszkiwał mały procent ludności polskiej. Sytuacja ta pogorszyła się wraz z wybuchem wojny przez prowadzoną na tym obszarze politykę okupantów i działalność nacjonalistów ukraińskich. W 1943 r. masowe mordy na Polakach przez Ukraińską Armię Powstańczą (UPA), aktywność partyzancki sowieckiej, a także nasilające się wobec Polaków represje Niemców i kolaborujących z nimi Ukraińców skomplikowały rozwój konspiracji na tym terenie. Polacy zostali zmuszeni tworzyć oddziały samoobrony. Wielu z nich w obawie o swoje życie uciekało na zachód lub ukrywało się w miasteczkach zajętych przez Niemców. W listopadzie 1943 r. dowództwo okręgu opracowało plany „Burza”, które zakładały koncentrację sił AK, a następnie walkę z Niemcami i ochronę polskiej ludności. Dowództwo, podobnie jak w pozostałych okręgach, miało ujawnić się przed Sowietami.

4 stycznia 1944 r. Armia Czerwona wkroczyła na teren Okręgu Wołyń AK. W tej sytuacji komendant okręgu 15 stycznia wydał rozkaz rozpoczęcia akcji „Burza”. Mimo trudnej sytuacji pod koniec stycznia 1944 r. utworzono 27 Wołyńską Dywizję Piechoty (WDP). Po ogłoszeniu mobilizacji dywizja osiągnęła w marcu 1944 r. stan 6,5 tys. żołnierzy, pochodzących głównie z Inspektoratu Kowel i Włodzimierz Wołyński. W trakcie trwania mobilizacji siły polskich na Wołyniu niemieckie grupy operacyjne starały się temu przeciwdziałać – próbowały wtargnąć na teren koncentracji, używając przy tym lotnictwa, które bombardowało i ostrzeliwało żołnierzy AK. Ponadto Polakom zagrażały stacjonujące w pobliżu siły UPA, dlatego 27 WDP AK podejmowała akcje przeciwko nacjonalistom ukraińskim. Na przełomie marca i kwietnia doszło do rozmów przedstawicieli dowództwa 27 WDP AK z delegatami Armii Czerwonej operującej na wołyńskim odcinku frontu. Dowództwo dywizji podporządkowało się Sowietom pod względem operacyjnym, podkreślając jednocześnie podległość wobec Komendy Głównej AK i rządu RP w Londynie. Nawiązana została wówczas taktyczna współpraca z Sowietami, w ramach której dywizja wzięła udział w walkach o Kowel. Niestety pod silnym naciskiem Wehrmachtu, wspartego bronią pancerną, artylerią i lotnictwem, została zmuszona końcem kwietnia 1944 r. przejść do lasów szackich. Podczas kwietniowych walk zginął w niewyjaśnionych okolicznościach dowódca 27 WDP AK Jan Wojciech Kiwerski „Oliwa”, po jego śmierci dowództwo nad dywizją objął mjr Jan Szatowski „Kowal”, a po nim w maju 1944 r. mjr Tadeusz Sztumberk-Rychter „Żegota”, będący dotychczas szefem sztabu dywizji.

Karabinek Mauser 98k. fot. Muzeum AK

MUZEUM AK - INSTYTUCJA KULTURY MIASTA KRAKOWA I WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”